

lopend vuur

jaargang 11, nummer 4, december 2005 Prijs € 2,50

**1000 km wandelpad erbij
Dal van de Beerze
Gangen door Rijnstrangen**

TEWLET
VERENIGING VAN WANDELAARS

Lopend Vuur

is het ledenblad van TeVoet, vereniging van wandelaars.
Het verschijnt 4 keer per jaar.
Redactieadres: Middelbosstraat 6, 5469 ED Erp,
tel. 0413-212692, redactielopendvuur@tevoet.nl

TeVoet, vereniging van wandelaars

voor meer en betere onverharde wandelmogelijkheden,
voor behoud en herstel van cultuurhistorische paden.
Meer informatie op www.tevoet.nl.
Het lidmaatschap van TeVoet bedraagt € 15,- per jaar.
Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór
1 november schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie.
TeVoet is aangesloten bij de Stichting Wandelplatform-LAW.

Secretariaat TeVoet

Els Bakker, Stoofdijk 46, 4671 CS Dinteloord,
tel. 0167-523486, info@tevoet.nl

Ledenadministratie

Nico Hoogerbrug, Barmisjs 37, 3435 BM Nieuwegein,
tel. 030-6040722, ledenadministratie@tevoet.nl

Bestuur TeVoet

Kees Rotteveel, voorzitter
Els Bakker, secretaris
Nico Hoogerbrug, penningmeester
Harry Benschop
vacature

Regiocoördinatoren

TeVoet werkt met contactpersonen in de regio:

Groningen

Eduard Korpel, A. Toriedreef 31, 7944 KJ Meppel,
tel. 0522-251304, groningen@tevoet.nl

Friesland

Ben Rutten, Greate Buorren 15, 9024 EJ Weidum,
tel. 058-2519299, friesland@tevoet.nl

Drenthe

Eduard Korpel, A. Toriedreef 31, 7944 KJ Meppel,
tel. 0522-251304, drenthe@tevoet.nl

Overijssel

vacature
overijssel@tevoet.nl

Flevoland

Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord,
tel. 0527-697706, flevoland@tevoet.nl

Gelderland

vacature
 gelderland@tevoet.nl

Utrecht

Ineke Thierauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht,
tel. 030-2730658, utrecht@tevoet.nl

Noord-Holland

Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam,
tel. 020-6155502, noord-holland@tevoet.nl

Zuid-Holland

Jaap Mels, Leeuwerikstraat 2, 2333 VX Leiden,
tel. 071-5171081, zuid-holland-noord@tevoet.nl

Zeeland

Pieter van Rijswijk, Bruelistraat 10, 4421 CR Kapelle
tel. 0113-343475, zeeland@tevoet.nl

Noord-Brabant

Harry Benschop, Middelbosstraat 6, 5469 ED Erp,
tel. 0413-212692, noord-brabant@tevoet.nl

Limburg

vacature, e-mailadres: limburg@tevoet.nl

Van de redactie

Het kamerdebat over de initiatiefnota van Wijnand Duyvendak heeft uiteindelijk toch nog wat opgeleverd: minister Veerman heeft toegezegd dat er 100 km wandelpad over boerenland bijkomt. Een mooi begin om de wandelaar weer meer ruimte in het landelijk gebied te geven. Maar er moet meer gebeuren wil de de wandelaar echt de ruimte krijgen én houden: doorgaande routes in natuurgebieden en ecologische verbindingsszones en langs oevers van watergangen en kanalen zijn ook een (gerechtvaardigde) wens van de wandelaar.

En we moeten er op letten dat wat met de ene hand wordt gegeven, niet met de andere wordt teruggepakt. Bij bosjes verdwijnen (nog steeds) spoorwegovergangen, provinciale en rijkswegen worden in toenemende mate onneembare barrières voor wandelaar en fietser. Doorgaande routes, niet alleen voor de lange afstandswandelaar, maar ook voor wie een ommetje wil maken, worden zo weer steeds lastiger te vinden. Een goede follow-up van het project 'Recreatie&overwegen', dat is eind 2005 afgesloten, is nu dan ook meer dan nodig. De doelstellingen van TeVoet, belangbehartiging voor de wandelaar, zijn na het (gedeeltelijk) succes van het kamerdebat, zeker nog niet achterhaald.

Door omstandigheden verschijnt dit nummer later dan gepland. Het volgende nummer zal daardoor rond half maart uitkomen. Bij dit nummer is een acceptgiro voor de contributie 2006 gevoegd. Om extra kosten te voorkomen, vragen wij u vriendelijk deze vóór 1 maart te voldoen.

Bestuur TeVoet

Inhoud

Duizend kilometer wandelpad over boerenland erbij	1
Gebied rond Voorsterbos eldorado voor wandelaar	2
Nieuwe natuur in Klein Profijt	4
Wandelen door natuur en cultuur van Midden-Delfland	7
Lopend Vuur route: Het dal van de Beerze	8
'Aangenaam verblijf op landgoederen van Marggrraff'	11
Gangen door Rijnstrangen	12
Van bushalte naar bushalte langs 'Mooder Maas'	13
Op pad met de pont	14
De TeVoet-wandeling in West-Friesland van september	16

Verenigingsnieuws

Uit de regio	6
Activiteitenkalender	17

Foto omslag: De Reekade in de Krimpenerwaard

Vormgeving en druk: Drukkerij Verhage & Zoon, Middelburg

Extra exemplaren van dit nummer van Lopend Vuur kunnen worden besteld door overmaking van € 4,00 (incl. verzendkosten) op giro 372685 van TeVoet in Nieuwegein o.v.v.

LV-dec 05 + het eigen telefoonnummer

Volgend nummer verschijnt medio maart. Inleveren kopij vóór 20 februari 2006

Duizend kilometer wandelpad over boerenland erbij

De komende jaren komt er duizend kilometer wandelpad over boerenland bij. Dat is de grootste winst van het kamerdebat naar aanleiding van de initiatiefnota van GroenLinks-kamerlid Duyvendak. Verrassend, na de teleurstellende brief van de ministers Peijs en Veerman van september.

Geen rijksbelang?!

'Zonder overdrijven was 23 juni een historische dag voor de wandelaar', schreven we in Lopend Vuur van september j.l. Voor het eerst stond toen het wandelen centraal in de Tweede Kamer. Twee ministers gaven acte de presence: Karla Peijs van verkeer en waterstaat en Cees Veerman van landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit. Het debat vond plaats naar aanleiding van de Initiatiefnota van Wijnand Duyvendak, tweede kamerlid voor GroenLinks. De ministers moesten tijdens het debat beloven hun reactie op de gestelde vragen op papier te zetten.

De positieve sfeer die in de lucht hing na het debat, was in één klap weg bij het lezen van de brief van de ministers. Enkele weken vóór het tweede kamerdebat over de Initiatiefnota, half oktober, leken de ministers in hun brief zo ongeveer te ontkennen dat de wandelaar problemen ondervindt bij het zoeken van zijn weg: ProRail doet het prima bij de spoorwegovergangen, voor LAW-paden over boerenland wordt de vergoeding vertienvoudigd naar 45 cent per jaar (over andere paden wordt niet gerept), het ministerie van LNV controleert de openstelling van natuurgebieden (en dat lijkt dan genoeg te zijn), op geen enkele manier vindt men het nodig om mee te werken aan openstelling van paden op oevers van waterschappen en rijkswaterstaat, een landelijke WA-verzekering voor boeren die wandelaars dulden over hun land is niet nodig, enzovoorts enzovoorts. Eigenlijk was de boodschap: de provincies moeten het maar opknappen als ze zonedig de wandelinfrastructuur willen verbeteren: dat is geen rijksbelang (meer)!

TeVot-lobby

Uitermate kundig probeerden de ministers in hun brief langs alle knelpunten die de wandellobby ondervindt, heen te schrijven. Als de Kamer er mee zou instemmen, zou dat volgens TeVoet neerkomen op het niet totstandkomen

van én ook niet in stand blijven van voor de wandelaar aantrekkelijke infrastructuur (met als steekwoorden: exclusief, onverhard, benutten boerenland, doorgaand door natuurgebieden, barrières geen onneembare hindernissen enz.). Veel aantrekkelijke paden en verbindingen zijn al verdwenen, of dreigen alsnog te verdwijnen. Dat kan niet de bedoeling zijn. Zeker niet als je de mooie woorden in de Agenda Vitaal Platteland van dit kabinet over de toegankelijkheid van het landelijk gebied leest. En er de adviezen van de geroemde Raad voor het Landelijk Gebied op naslaat. Met dat in het achterhoofd heeft TeVoet op de vooravond van het tweede kamerdebat contact gezocht met enkele tweede kamerleden. En hen de problemen die de wandelaar ondervindt bij het maken van een ommetje, een dagtocht of een meerdaagse tocht, toegelicht. Plus aangegeven wat er moet gebeuren, met name waar de rijksoverheid op zou moeten inzetten.

'Veermanpaden'

Vooral bij CDA-parlementariër Ger Koopmans vond TeVoet een willig oor. Dat bleek ook tijdens het debat. Hij stelde voor jaarlijks 4 miljoen euro beschikbaar te stellen om wandelpaden (over boerenland) te realiseren. Precies de belangrijkste wens die TeVoet bij hem had neergelegd. In deze vorm heeft het voorstel het niet gehaald, maar uiteindelijk heeft minister Veerman 1000 km wandelpad over boerenland toegezegd, die in de wandelgangen al 'Veermanpad' worden genoemd. Over de invulling ervan vinden nu gesprekken plaats met de provincies. Want het is de bedoeling dat die de helft van de kosten financieren. Wat precies de criteria gaan zijn om voor een bijdrage in aanmerking te komen, is nog niet duidelijk. TeVoet zet er –in het lobbycircuit– op in dat de paden moeten passen in een (regionaal) netwerk, dat er met name mogelijkheden komen voor vergoeding van over-

pad en onderhoud (want dat is nu de bottleneck in tegenstelling tot eenmalige investeringen) bij voorkeur van een periode van tien jaar en dat niet alleen wordt gekeken naar de Randstad waar het rijk zijn prioriteiten legt. Het is de bedoeling dat de regeling al dit jaar operationeel wordt. Naar verluidt denkt men aan een budget van 6 à 7 miljoen euro tot aan 2013, het jaar waarin het eerste Investeringsbudget Landelijk Gebied afloopt.

Tranen

Het kamerdebat leverde ook de bevestiging op dat er geld voor verkeer aan wandelpaden mag worden besteed. Wat betreft de ProRail-problematiek (het afsluiten van spoorwegovergangen) leverde het debat niets op, behalve een tot tranen geroerde minister Peijs, die daarmee zelfs de landelijke pers wist te halen. Deze problematiek, maar dan zonder tranen en met echte argumenten, moet nog maar eens in het Algemeen Overleg over de Nota mobiliteit – gepland op 22 februari – onder de loep worden genomen.

Ook op andere punten waar juist het rijk een verantwoordelijkheid heeft, is geen voortgang geboekt. Voor TeVoet zijn dit een wijziging van de Pachtwet om recreatief medegebruik makkelijker gestalte te kunnen geven en een betere toepasbaarheid van WA-verzekeringen (bewijslast), bijvoorbeeld in geval van insleep dierziekten.

Wandelen staat door Wijnand Duyvendak in elk geval op de politieke agenda. In de belangenbehartiging moet TeVoet dit op onderdelen en kleinere zaken proberen uit te buiten. Onze vertegenwoordigers bij rijk en provincie lijken er steeds meer open voor te staan. Het vergt nog wel veel inzet.

Effien Huizing en Harry Benschop

Gebied rond Voorsterbos eldorado voor wandelaars

Sinds 1997 heeft Natuurmonumenten het Voorsterbos bij Kraggenburg in eigendom. Gestaaft breidt zij in deze omgeving van Flevoland haar bezit uit, waarbij de wandelaar niet wordt vergeten. TeVoet bezocht de werkschuur in het bos en sprak met Klaas Althuis, medewerker van Natuurmonumenten.

Het Voorsterbos bestaat uit een verzameling bospercelen met verschillende namen. Kadoelersbos, Waterloopbos en het toekomstige Achterstebos maken deel uit van het grote geheel.

Oorspronkelijk was het Voorsterbos een productiebos, wat nog te zien is aan de percelen naaldbomen. Een deel had tevens een recreatieve functie, er lag een zwembad en camping in het bos en er waren in het noordelijke deel enkele wandelroutes uitgezet. Nu Natuurmonumenten beheerder is, wordt het bos omgevormd in een natuurlijk bos. Op natuurgebied had en heeft het bos al veel te bieden. "Het bos is vogelrijk, staat bekend om zijn vele en bijzondere paddestoelen en de zeldzame tongvaren komt in het bos voor", vertelt Althuis. "Verder zijn er voor de libellen, amfibieën en reptielen poelen aangelegd, die de wandelaar vanaf de dijk langs het Kadoelersmeer kan zien en we doen aan vlinderbeheer." In het deel van het Kadoelersbos zijn bosranden gekapt, waardoor er meer zonlicht langs het doorgaande pad valt en langs de randen struiken zijn gaan groeien. Op zonnige zomerdagen fladderen er volop vlinders. Ook hoopt Natuurmonumenten dat de sleedoornpage zo van het oude land naar het nieuwe land komt.

De laatste jaren heeft Natuurmonumenten landbouwgrond grenzend

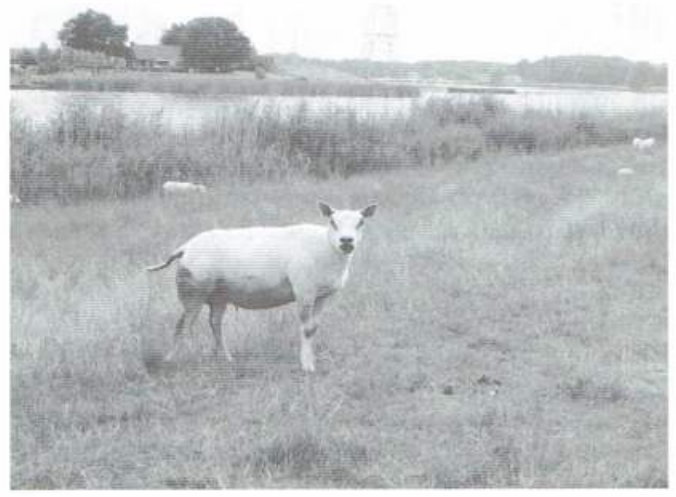
aan het bos aangekocht. Bij de ontwikkeling van het Kadoelersveld is zelfs een prehistorische houten kano, de vierde in Nederland, gevonden. Naast werkzaamheden ter verbetering van de natuur zijn de recreatieve mogelijkheden in dit gebied uitgebreid, vooral voor de wandelaar. Door het Kadoelersveld en -bos is een nieuwe route aangelegd die door het bos en langs het Kadoelersveld kronkelt, terwijl er ook een verbinding tussen het bos en het fietspad naar Oud-Kraggenburg is gekomen. De dijk langs het Kadoelersmeer is opengesteld en biedt een prachtig uitzicht op water, eilanden en het oude land.

Waterloopbos

"En voor de wandelaar zit er nog meer in het vat," zegt Althuis. "Het deel ten noorden van de Zwolse Vaart wordt ook voor wandelaars ontsloten. De eerste wandelroutes over smalle kronkelige paden liggen er al. Langs het water wordt dit deel via het fietspad verbonden met het Waterloopbos." Het Waterloopbos diende 50 jaar lang als proefgebied voor het Waterloopkundig Laboratorium. Zo zijn in het bos de Deltawerken berekend en ontworpen evenals de havens van Vlissingen en Lagos. Toen het bedrijf het bos voor praktijkproeven niet meer nodig

had door het oprukken van de computer en zich concentreerde in Delft, verkocht het het gebied aan een projectontwikkelaar die het vol wilde bouwen met vakantiehuizen. Dankzij de vasthoudendheid van aanwonenden die voor het behoud procedeerden tot aan de Raad van State moesten gemeente en projectontwikkelaar na vele jaren bakzeil halen. De gemeente kocht het bos en op de laatste dag van 2002 werd het doorverkocht aan Natuurmonumenten. In het afgelopen jaar zijn de oude laboratoriumgebouwen in het bos gesloopt. Een aantal objecten in het bos blijft behouden vanwege de cultuurhistorische waarde van dit wetenschappelijk erfgoed en de bijzondere natuur die zich er heeft ontwikkeld. "Het is een bijzonder bos," zegt Althuis, "dankzij de schelpen is het kalkrijk. Door vernatting hebben we nu al succes geboekt", glundert hij, "de ringslang is al gesignaleerd. Maar voor de recreant doen we ook veel. Er komt een informatieschuur, wandelpaden met informatieborden, een fietspad en een pad voor rolstoelgebruikers." Het bos bij Kraggenburg wordt uitgebreid met 118 ha nieuw bos. Dit zogeheten Achterstebos komt vlakbij het Waterloopbos. Op den duur vormen het Voorsterbos, Waterloopbos en Achterstebos een aaneengesloten bos- en natuurgebied van 900 ha. Voor wandelaars legt Natuurmonumenten verhoogde paden aan, zodat zij zonder natte voeten te krijgen, kunnen genieten van het weelderige bos dat hier gaat groeien.

De aanplant van de bomen begint nog in 2005 en duurt twee tot drie jaar.

Wensen

TeVoet zou graag zien dat er een verbinding tussen de delen komt door een brug over de Zwolse Vaart. Daardoor wordt een grote rondwandeling mogelijk en ook geeft het de mogelijkheid tot een nieuwe lijnwandelingen vanuit Marknesse en Vollenhove naar Kraggenburg, maar Althuis voelt hier niets voor. "De druk wordt dan te groot. We hebben nu twee recreatieve speerpunten, waar we de mensen willen concentreren. De wandeling in het aansluitende deel van het Waterloopbos weten de Vollenhovenaren nu al goed te vinden en vanuit de nieuwe fiets- en wandelmogelijkheden in het Achterstebos zal het gebruik ook toenemen." Dat vindt Natuurmonumenten, helaas voor TeVoet, wel genoeg. "Overigens hoeven de wandelaars zich niet aan de bewegwijzerde routes te houden, ook de andere paden in het bos zijn vrij toegankelijk." Een andere wens van TeVoet is een

doorsteek vanaf het fietspad naar Oud-Kraggenburg naar de voormalige den-nenzadentuin, nu een klein stukje bos langs de Kadoelerweg. "Dit zit al in de planning, binnenkort wordt die aangelegd. Verder zijn we begonnen met het Leemringveld, waar ook weer landbouwgrond wordt omgevormd tot natuur. Wandelaars mogen hier in de toekomst vrij wandelen, maar ze moeten wel rekening houden met de grazers. En bij Zwarte Hoek langs het Zwarte Meer maken we de bodem plasdras waardoor we meer weidevogels trekken. Voor de vogelaars komt er op de dijk een kijkscherm en het fietspad beneden aan de dijk wordt hersteld." Helaas zal dat geen schelpenpad meer worden, maar asfalt of beton. Gelukkig blijft er op de dijk nog gras over. Dat de dijk van Ramspol tot de Kadoelersluis door het aan te leggen fietspad opengesteld wordt, is voor de wandelaar toch winst.

Jan Frederik Lubbers

Voorsterbos praktisch

- Het Voorsterbos is vanuit Zwolle of Emmeloord bereikbaar met bus 71 (uurdienst). Wie met eigen vervoer komt, vindt het Waterloopbos via een zijweg van de Repelweg (de weg Vollenhove-Kraggenburg).
- Kaart: Welkom bij de boswachter, Noordoostpolder (verouderd).
- Wandelroutes: Diverse korte bewegwijzerde routes van Natuurmonumenten; Het Kraggenpad (www.opdekuierlatten.nl); Rondom Oud-Kraggenburg in 'Capitool
- Wandelgidsen, de mooiste wandelroutes van Nederland'; LAW 1-2 Pionierspad, etappe Vollenhove-Sloefweg (N50); Fotowandeling 'Voorsterbos-Bos in Beweging' met opdrachten, verkrijgbaar bij horeca en campings bij Kraggenburg.
- TeVoet organiseert zondag 5 februari een wandeling waarin je kennis kunt maken met de nieuwe natuur en wandelmogelijkheden rond Kraggenburg. Zie de activiteitenkalender achterin.

Gemeente Urk wil wandelpaden door natuurreservaat

De gemeente Urk wil dat haar bevolking langs de randen van het natuurreservaat Het Toppad, bij de Urkers bekend als "De Witte Zandvlakte", een wandeling kan maken. Het Toppad is ontstaan door zandafgravingen in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. De gemeente Urk heeft ooit plannen gehad om het gebied te bebouwen. Nu is het gebied, dat tot natuurreservaat is verklaard, van een zandvlakte veranderd in een ruig terrein met plassen, riet en begroeide duintjes dat ook ornithologische waarde heeft. Door uitbreiding is de bebouwing echter rond het reservaat gekomen en daarom wil de gemeente de randen van het reservaat een recreatieve functie geven. Eigenaar Het Flevolandschap is tegen vanwege angst voor versterking van dit kwetsbare gebied. Op Urk zelf zijn de meningen verdeeld, maar uit reacties blijkt dat ook hier mensen het gebied op waarde weten te schatten: "niet ankoemen der word al genoeg verdeelt en doar skiet je niks mie op, as er ok nog poaden koemen dan wordt de rust flink verstoort voor de broedvoegels e.d." (Bron: www.opurk.nl)

Nieuwe natuur in Klein Profijt

Op 20 juni 2005 werd het natuurontwikkelingsgebied 'Klein Profijt' bij Rhoon officieel geopend door staatssecretaris Melanie Schultz van Haegen van Verkeer en Waterstaat. Hiermee kwam een - voorlopig - einde aan een project waarover jaren gedacht en waaraan maanden gewerkt is. Wat biedt deze ontwikkeling de wandelaar?

Jungle

Een van de laatste zoetwatergetijdgebieden die we in Nederland nog hebben, ligt langs de Oude Maas, letterlijk onder de rook van Rotterdam. Daar ligt het natuurgebied Klein Profijt, 73 ha. groot. Het gebied bestaat uit bos, wilgengrienen, rietvelden en ruig grasland. In deze 'jungle' tussen Rhoon en Barendrecht spelen eb en vloed een grote rol. Tweemaal per dag stroomt het gebied tijdens vloed vol met zoet water, om met eb weer leeg te stromen. Het verschil tussen eb en vloed bedraagt 1, soms 2 meter. In 1999 is dit van oudsher al bestaande natuurgebied voor het eerst opengesteld voor publiek. En toen waren er al plannen om het tot een voorbeeldterrein te maken van natuurontwikkeling in de Zuid-Hollandse Delta.

Slib

Aan de rand van het gebied is tussen 1950 en 1970 vervuild rivierslib gestort. Onlangs hebben Rijkswaterstaat, het Zuid-Hollands Landschap en het samenwerkingsverband Deltanatuur de handen ineen geslagen en is dit slibdepot is tot op waterniveau afgegraven. Het vervuilde slib is afgevoerd naar de Maasvlakte. Op de plaats van het vroegere depot zijn geulen gegraven waardoor het water van de Oude Maas gemakkelijk het gebied in en uit kan stromen. En op de plaats waar het depot lag zal nu 6 ha. nieuwe zoetwatergetijdennatuur ontstaan met ondiep water, slikplanten, riet- en biezenvelden. Maar er is niet alleen oog voor de natuur, ook voor de cultuurhistorie. Zo is de oude eendenkooi weer in eer hersteld.

Bevervrouwtje

Het wilgenvloedbos, de oorspronkelijke begroeiing, werd vroeger regelmatig gekapt. Riet, biezen en wilgentenen werden gebruikt voor allerlei producten. Maar sinds de jaren zestig van de vorige eeuw heeft de natuur steeds meer de vrije hand gekregen. Het gebied heeft zich in dit tijd ongestoord kunnen ontwikkelen. Sommige wilgen zijn nu wel zo'n 10 tot 12 meter hoog en zware stormen hebben gezorgd voor open plekken in het bos.

Tallose dieren en planten hebben al van deze natuurontwikkeling kunnen profiteren. Zo ziet het gebied in het vroege voorjaar geel van de spindotters, die verwant zijn aan de dotterbloem, maar alleen voorkomen in zoetwatergetijdgebieden. Ook het ijsvogeltje en het zomerklokje vinden er een ideale leefomgeving en er woont zelfs een bever, die overigens nog steeds op zoek is naar een bevervrouwtje!

Beleving

Beleving is 'hot'. Nieuwe natuur moet ook door het (wandeland) publiek ervaren kunnen worden. Daarom is het gebied – buiten het broedseizoen – opengesteld en is er een laarzenpad aangelegd. Bezoekers moeten rekening houden met natte voeten en zelfs oppassen niet door de opkomende vloed overvallen te worden! Op een mooie herfstmiddag daal ik via het laarzenpad af in Klein Profijt. Op het eerste gezicht verschilt de aanblik niet zo veel van de Rhoonse grienen die ik zojuist achter mij heb gelaten. Smalle, modderige paadjes met knotwilgen aan weerskanten. De vaak holle exemplaren zouden met gemak een hele kabouterfamilie kunnen huisvesten, maar bieden in plaats daarvan onderdak aan mossen, varens en ... paddestoelen. Daarachter smalle watergeulen. Alleen de rode, blauw en groene paalkoppen en de rood-witte en geel-rode tekens van gemarkeerde wandelpaden ontbreken hier. Maar al gauw valt het ruige wilgenvloedbos op. Omgewaaid en dode bomen liggen schots en scheef. Eén verspert zelfs het pad.

Boerderij

Het geluid van een dieselmotor verraadt dat ik de Oude Maas nader. Even later sta ik bij de drukbevaren rivier. Het water klotst tegen de oever. Is het de vloed, of toch het voorbijvarende vrachtschip dat dit veroorzaakt? Aan de overkant, in de Hoekse Waard, ligt de boerderij Klein Profijt, waaraan het gebied zijn naam ontleent. Nu is daar het Natuurbezoekerscentrum van het Hoekschevaards Landschap gevestigd. In de tweede helft van de negentiende eeuw woonde hier de baas van de vissers die de rivier bevisten op zalm. Blijkbaar leverde dat niet zoveel op, vandaar de naam ...

Met droge voeten klim ik het gebied weer uit, de dijk op. Nog even kijk ik om naar het informatiebord bij de ingang. De tijd van de spindotters en de zomerklokjes is voorbij. Ik moet het met de plaatjes doen. En ook de eenzame bever ben ik niet tegengekomen.

Marijke van Steenis

Voor dit artikel is geput uit de bronnen: 1. 'Grote winst bij Klein Profijt'. *De Water*, september 2005, 2. - 'Natuurontwikkelingsgebied Klein Profijt officieel geopend' Zuid-Hollands landschap nr. 3, 2005 en 3. 'Zuid-Holland droomt van jungle' *De Volkskrant*, 24 december 1999

Klein Profijt *praktisch*

- In Klein Profijt is een laarzenpad aangelegd van 2,5 km lang. Het gebied is niet toegankelijk in het broedseizoen (1 april - 15 juni).
- Honden aan de lijn.
- Onder de naam 'Groen lint langs de Oude Maas' heeft Het Zuid-Hollands landschap een wandelroute uitgezet waarin ook Klein Profijt is opgenomen. De route is ca. 15 km lang en te printen vanaf de website van het Zuid-Hollands Landschap: www.zhl.nl/default.asp?index=386.
- Ook de 'Groene riviervariant' van het Overloperpad (LAW) doet het gebied aan, evenals het Erasmuspad (streekpad) van Rotterdam naar Rhoon.
- Het gebied is bereikbaar vanaf het metrostation Rhoon en het eindpunt van de tram naar Carnisseland.

Jaagpad exclusief voor wandelaars

TeVoet is teleurgesteld dat het Samenwerkingsverband Hollandse IJssel zijn ideeën voor de jaagpaden heeft gewijzigd. Was het eerst 'Het jaagpad is voor wandelaars over hersteld', nu luidt het 'Fietsen wordt toegestaan indien dit geen hinder voor de wandelaars oplevert'.

Eerder had TeVoet het Samenwerkingsverband laten weten dat hun toekomstvisie voor 2020 (zoals verwoord in het Integraal Ontwikkelingsperspectief van februari 2005) ons als muziek in de oren klonk: 'Het jaagpad is voor wandelaars overal hersteld'. Vooral de fysieke scheiding van wandelaars en fietsers die het samenwerkingsverband in het Perspectief beschreef, was voor TeVoet erg belangrijk (zie ook *Lopend Vuur* van juni 2005).

TeVoet is dan ook erg teleurgesteld dat het samenwerkingsverband zijn doelstelling heeft veranderd. In de inspraaknota van juni staat: 'De jaagpaden in principe te gebruiken voor wandelaars. Fietsen wordt toegestaan indien dit geen hinder voor wandelaars oplevert. Uitzondering hierop vormt het jaagpad ten westen van Montfoort dat in de toekomst mede in beeld is voor beide recreanten (wandelaars en fietsers) vanuit Leidse Rijn/Rijenburg'.

In een tweede reactie wijst TeVoet het samenwerkingsverband erop dat de ervaring heel duidelijk leert dat gezamenlijk gebruik door wandelaars en fietsers van hetzelfde pad irritaties voor beide partijen oplevert. Vooral als het om druk bereden/belopen en/of smalle trajecten gaat. Volgens TeVoet impliceert het uitgangspunt 'Fietsen wordt toegestaan indien dit geen hinder oplevert voor wandelaars' in dit geval dat fietsers niet kunnen worden toegestaan. Als het toch wordt toegestaan, wordt niemand gelukkig. De fietser niet, en de wandelaar al helemaal niet want die zal steeds alert moeten zijn en uitwijken voor de fietser. TeVoet pleit dan ook voor een duidelijke keuze voor het jaagpad als wandelpad. Om de fietsers tegemoet te komen kan worden gedacht aan het autoluw maken van parallel lopende dijken.

Als het jaagpad (ook) fietspad is, is het geen wandelpad. Niet alleen vanwege het conflict tussen fietser en wandelaar, maar ook omdat een fietspad andere eisen stelt aan de ondergrond. De wandelaar heeft voorkeur voor een onverhard of half verhard pad.

Eeffien Huizing

Brabant

De dreiging dat de helft van alle spoorwegovergangen in de driehoek Den Bosch-Boxtel-Tilburg dichtgaat, is reëel. Gezamenlijk proberen TeVoet en Fietsersbond het niet zo ver te laten komen, in elk geval de voor wandelaars en fietsers belangrijke overgangen voor deze gebruikers open te houden. Daarvoor doen wij graag een beroep op leden in de betreffende regio. Wie wil er letten op nieuws over op handen zijnde afsluitingen (in de krant, officiële publicaties), wie wil contacten leggen met overheden en andere partijen, enz?? Neem dan contact op met de regiocoördinator Brabant van TeVoet of met Reijnoud de Haan op nummer 073-6570217. Alle hulp is welkom!

Zuid-Holland

Personele wisselingen

Zowel Jannie Trouwborst als Eef Boeve hebben hun werk voor het Wandelplatform Zuid-Holland beëindigd. In hun plaats zijn togetreden Rien van den Berg en Frans Meijdam. Rien zal met name de ontwikkelingen in de Alblasserwaard voor zijn rekening nemen. Frans Meijdam zal zoveel mogelijk de taken van Jannie overnemen en is

dus contactpersoon voor Zuid-Holland Zuid. Die omvat de stad Rotterdam en de Zuid-Hollandse Eilanden

Wandelpadenplan

Over het Provinciaal Wandelpadenplan is geen voortgang te melden. Na een itvoeringsbesluit m.b.t. bescherming van bestaande paden (en routes) zou dit jaar een dergelijk besluit genomen worden over de aanleg van nieuwe paden. Dit is nog steeds niet gebeurd en een termijn is niet bekend. Dit betekent niet dat het plan in de la ligt, maar dat het vooralsnog alleen in het kader van andere projecten aan de orde wordt gesteld. Een eigen budget ligt dus nog niet op tafel.

Op uitnodiging van de provincie zullen wij deelnemen aan de werkconferentie over het provinciaal concept beleidsplan Groen, Water en Milieu die op 2 november zal worden gehouden. Allemaal toekomstmuziek, maar we zijn er in elk geval op tijd bij.

Deze zomer heeft het Wandelplatform op verzoek van het landelijk platform LAW meegewerkt aan een inventarisatie van spoorwegovergangen in de provincie. Voor de resultaten daarvan verwijs ik hierbij naar het LAW. Zoals bekend betreft het hier een landelijk probleem waarover ook Kamervragen zijn gesteld.

Waaltdorpervlakte

Voor Fietspad 10 is inmiddels een definitief ontwerp gemaakt. Zoals eerder gezegd heeft dit fietspad geen grote gevolgen voor het Visserspad, dat tussen TNO en de aansluiting op de aftakking naar Roggewoning zal worden verlegd. Ook een (niet beschermd) pad vanaf vallei Meijndel naar De Kievit zal een iets ander verloop krijgen omdat het ruiterspad in verband met natuurwaarden voor een deel over dit tracé zal worden verlegd. Gezien de aanwezigheid van een bestaand alternatief zal dit geen gevolgen hebben voor de wandelaar.

Plassengebied Warmond

Het platform heeft ingesproken tijdens een gemeentelijk overleg in Warmond over een al langer in aanbouw zijnd recreatieplan. Reden daarvoor was niet zozeer het plan zelf, waarin een aantal lang gekoesterde wandelwensen staan, die ontleend zijn aan het Bonte Loperplan, maar eerder het ontbreken van samenhang met de rest van het gebied. Dit knelt des te meer omdat nog steeds niet duidelijk is wat er terecht zal komen van het Inrichtingsplan Oude Ade.

Ook met het oog op de nabije fusie van de gemeentes Warmond, Sassenheim en Voorhout leek een meer regionale aanpak ons gewenst.

Wij hebben ervoor gepleit om in de verdere uitwerking die samenhang op te nemen.

Rembrandt 400

Het wandelplatform is bezig om te bekijken of we in dit kader iets zouden kunnen organiseren. Er is contact gezocht met het Zuid-Hollands Bureau voor Toerisme dat een coördinerende rol op zich heeft genomen. Bedoeling is om in samenwerking met lokale VVV of horeca een of meer wandelingen te organiseren in een aantrekkelijke (cultuur)historische omgeving. Doel hiervan is niet alleen wandelaars te verpozen, maar ook de vereniging in de publiek te brengen.

Jaap Mels

Reekade toegankelijk

Bijna 10 jaar na het van start gaan van de Landinrichting Krimpenerwaard is dit het eerste tastbare resultaat van het Wandelpadenplan dat destijds door TeVoet is opgesteld.

Het in augustus aangelegde bruggetje maakt de ruim 3 kilometer lange graskade toegankelijk. Het zijn de eerste kilometers echt nieuwe wandelinfrastructuur (buiten het grondgebied van het Zuidhollands Landschap) die de landinrichting heeft opgeleverd.

Effien Huizing

Wandelen door natuur en cultuur van Midden-Delfland

Er is een tweede serie wandelroutes verschenen in Midden-Delfland. Het wandelmapje wordt uitgegeven door de Midden-Delfland Vereniging. Te Voet heeft een actieve bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de routes en de voorbereiding van de folders.

Het logo van TeVoet prijkt op het wandelmapje tussen de logo's van provincie, gemeente, recreatieschap en hoogheemraadschap. Een prima manier om de vereniging en zijn activiteiten onder de aandacht van de wandelaar te brengen. In het wandelmapje zitten zes folders waarop een wandelroute van tussen de zeven en twaalf kilometer is beschreven in Midden-Delfland, de streek tussen Maassluis en Delft.

Een eerste serie van zes wandelingen is vorig jaar uitgebracht, zie ook Lopend Vuur van maart 2005. De routes zijn uitgezet en beschreven door Eef Boeve, oud-bestuurslid van TeVoet, naar een idee van de werkgroep paden van de Midden-Delfland Vereniging. Deze vereniging zet zich in om de groene en landelijke toekomst van Midden-Delfland veilig te stellen. Een goede manier om dit te bereiken is mensen daadwerkelijk met het gebied kennis te laten maken en ervan te laten genieten. Hoe kan dat beter dan te voet.

De routes besteden aandacht aan natuur en cultuur in Midden-Delfland. Het contrast met de steeds nabije stad is opvallend. In het gebied kun je nog steeds rust en stilte ervaren. Eigenlijk wordt de belevingswaarde van het oude cultuurlandschap met z'n rijke natuur en weidse vergezichten versterkt door het contrast met de omringende steden. Groene weiden met grazende koeien; fluitekruid omzoomt de polderweggetjes. Oude boerderijen liggen verscholen in het groen. Veel van het verleden is zichtbaar. Oude dorpskernen, kerken, molens en gemalen, bruggen en heulen, een eeuwenoud slotenpatroon, oude vaarten, dijken en kaden.

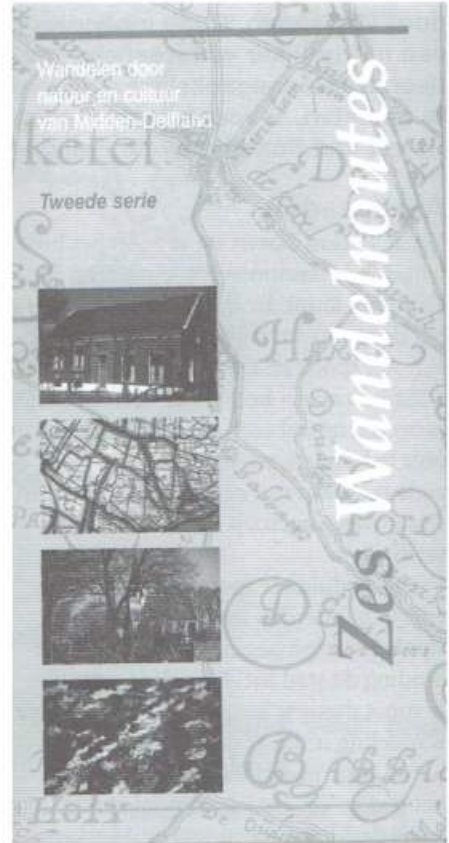
In elke wandelfolder vind je een korte kennismaking met het gebiedje waar de route doorheen loopt en wat achtergrondinformatie over gebouwen of landschappelijk bijzondere plekken langs de route. Een voortreffelijk routekaartje met een routebeschrijving en de bereikbaarheid per openbaar vervoer compleet de folder.

'Nu of nooit voor het Groene Hart'

Om het Nationaal landschap Groene Hart een duurzame toekomst en een gezicht te geven, moeten er keuzes worden gemaakt. Keuzes met vergaande gevolgen. In een gesprek met minister Veerman van LNV benadrukten de drie Randstadprovincies dat het nu of nooit is. "Als Rijk, provincies en anderen nu gezamenlijk aan de slag gaan, dan kunnen we het concept 'Groene Hart' invullen. Zo niet, dan moeten we het streven naar een samenhangend open Nationaal Landschap midden in de Randstad loslaten", aldus de Zuid-Hollandse gedeputeerde Lenie Dwarshuis.

De betrokken partijen waren het er over eens dat water in het Groene Hart een belangrijk vraagstuk is. Door bodemdaling en klimaatverandering worden veenweidegebieden steeds natter. "En zal het peil in toenemende mate de functie gaan bepalen. Daardoor komt er meer ruimte voor natuurontwikkeling en recreatie." De provincies willen het Groene Hart nationaal en internationaal op de kaart zetten, aldus Dwarshuis. "Dit cultuurhistorisch zeer waardevol gebied is uniek in de wereld. Dit mag best breed uitgedragen worden. Uiteraard hoort ook een investering in wandel- en fietspaden in dit plaatje."

Bron: Nieuwsbrief Groen, water en milieu, provincie Zuid-Holland december 2005

In de tweede serie zijn opgenomen:

- Woudse-Polderroute tussen De Lier en de A4;
- Hodenpijlroute tussen Schipluiden en Delft Tanthof;
- Holierhoekse route benoorden Vlaardingen;
- Poldervaartroute vanaf Schiedam naar het Abtswoudse Bos en weer terug;
- Lickebaertsroute tussen Vlaardingen en Maassluis;
- Akerdijkroute ten noorden van Zweth.

Midden-Delfland praktisch

Het tweede mapje met zes wandelroutes door Midden-Delfland is voor € 6,00 te koop bij de VVV-kantoren en boekhandels aan de rand van het Midden-Delfland gebied. Meer informatie over de Midden-Delfland Vereniging op www.middendelflandvereniging.nl.

Op zondag 12 maart organiseert TeVoet een wandeling door Midden-Delfland, waarbij gebruik gemaakt wordt van de Hodenpijlroute en de Poldervaartroute; zie de activiteitenkalender achterin.

Het dal van de Beerze

Het dal van de Beerze verandert en wordt steeds aantrekkelijker: voor de vissen en de wandelaar. Voor de vissen worden stuwen vervangen door vistrappen. Oude meanders keren terug in het landschap voor een natuurlijker waterbeheer. Als gevolg van de 'waterwerken' is de Beerze veel toegankelijker geworden. Voor de wandelaar valt er veel te genieten. TeVoet laat de mooiste plekjes zien, in dit nummer het traject van Boxtel naar de Heilige Eik.

Akkerpaden

Vanaf station Boxtel sta je zo in het buitengebied. Tenminste als je richting De Kampina loopt. In andere richtingen is het door de omringende infrastructuur van A2, spoor en Dommel en de bebouwing helaas een heel ander verhaal. Het is overigens wel zaak de vinger aan de pols te houden, want ook aan de westzijde is sprake van een rondweg en staan spoorovergangen op de nominatie te verdwijnen.

Vanaf de dubbele spoorwegovergang enkele honderden meters ten noorden van het station begint al een ideale 'verbinding de stad uit'. Meerdere eigenlijk. Je moet dus een keuze maken. Voor deze wandeling is die gevallen op de onverharde akkerpaden net ten zuiden van het spoor. Via een bloedmooi stukje langs de Kleine Aa en een oud kerken-

paadje komen we na een uurtje lopen bij de Beerze.

De Beerze

De Beerze is een echte laaglandbeek. Hij ontspringt op het Kempisch Plateau ten zuiden van Reusel en Hapert. Laaglandbeken worden gevoed door regenwater; daardoor is de stroomsnelheid onregelmatig. Een ander kenmerk is het brede beekdal. Er is een Grote en Kleine Beerze. Bij landgoed De Baest komen die bij elkaar. Vanaf daar heet de beek de Beerze. Na 10 km splitst de Beerze zich in het Smalwater – dat stroomt bij Boxtel in de Dommel – en de Kleine Aa. Die laatste stroomt uiteindelijk bij St. Michielsgestel in de Dommel. Op zijn beurt gaat de Dommel in Den Bosch over in de Dieze, die enkele kilometers noordelijker uit-

mondt in de Maas.

In de jaren 70 is een groot deel van de Beerze gekanaliseerd en zijn omleidingskanalen gegraven. Allemaal met het doel het water sneller af te voeren zodat landbouwgronden niet onder water kwamen te staan. Die versnelde afvoer zorgde wel voor wateroverlast benedenstrooms én in drogere perioden voor watertekort voor diezelfde landbouw, maar ook voor de natuur. Het plaatje van de surfer op de A2 bij Den Bosch staat bij menigeen nog scherp in het geheugen gegrift. Door de hoge waterstand op de Maas werd de afvoer van de Dommel gestremd waardoor het Bossche Broek onderliep. Met de aanleg van retentie- of overstromingsvlakten én het opnieuw laten meanderen van de beken probeert men nu het probleem op te lossen. Ook worden beekoevers afgevlakt, soms wel tot 50 meter, om meer water in de waterlopen te kunnen bergen en zo Den Bosch en omgeving te beschermen tegen overstromingen.

Ten noorden van het Wilhelminakanaal tot aan Boxtel is de Beerze al aangepakt. Door de aanpassingswerken zijn fraaie ecologische verbindingzones langs de beek ontstaan. Voor een groot deel zijn die ook toegankelijk gemaakt. Het aardige is dat geen kilometer er hetzelfde uitziet. Afwisseling genoeg en door het kabbelende geluid van de vistrappen waan je je op sommige plaatsen in het buitenland.

Ten zuiden van het Wilhelminakanaal wordt op dit moment nog hard gewerkt aan de Beerze. In dit traject keren veel oude meanders terug en gaat de oude kronkelende beek weer dienst doen als hoofdafwaterloop. Waar precies wel of niet kan worden gewandeld, is nog niet

De overstromingsvlakte ten zuiden van De Kampina

Kapel van de H. Eik

helemaal duidelijk. In een van de volgende nummers komen we daar zeker op terug. Maar nu al is duidelijk dat alleen de rijksweg A58 een echte hinderenis voor de wandelaar vormt op zijn tocht door het dal van de Beerze. Misschien dat die hobbel in het kader van het Oirschotse wandelnetwerk kan worden weggewerkt, bijvoorbeeld door een kortsluiting te maken tussen de onverharde weg schuin tegenover de oude watermolen van Spoordonk en het viaduct over de rijksweg.

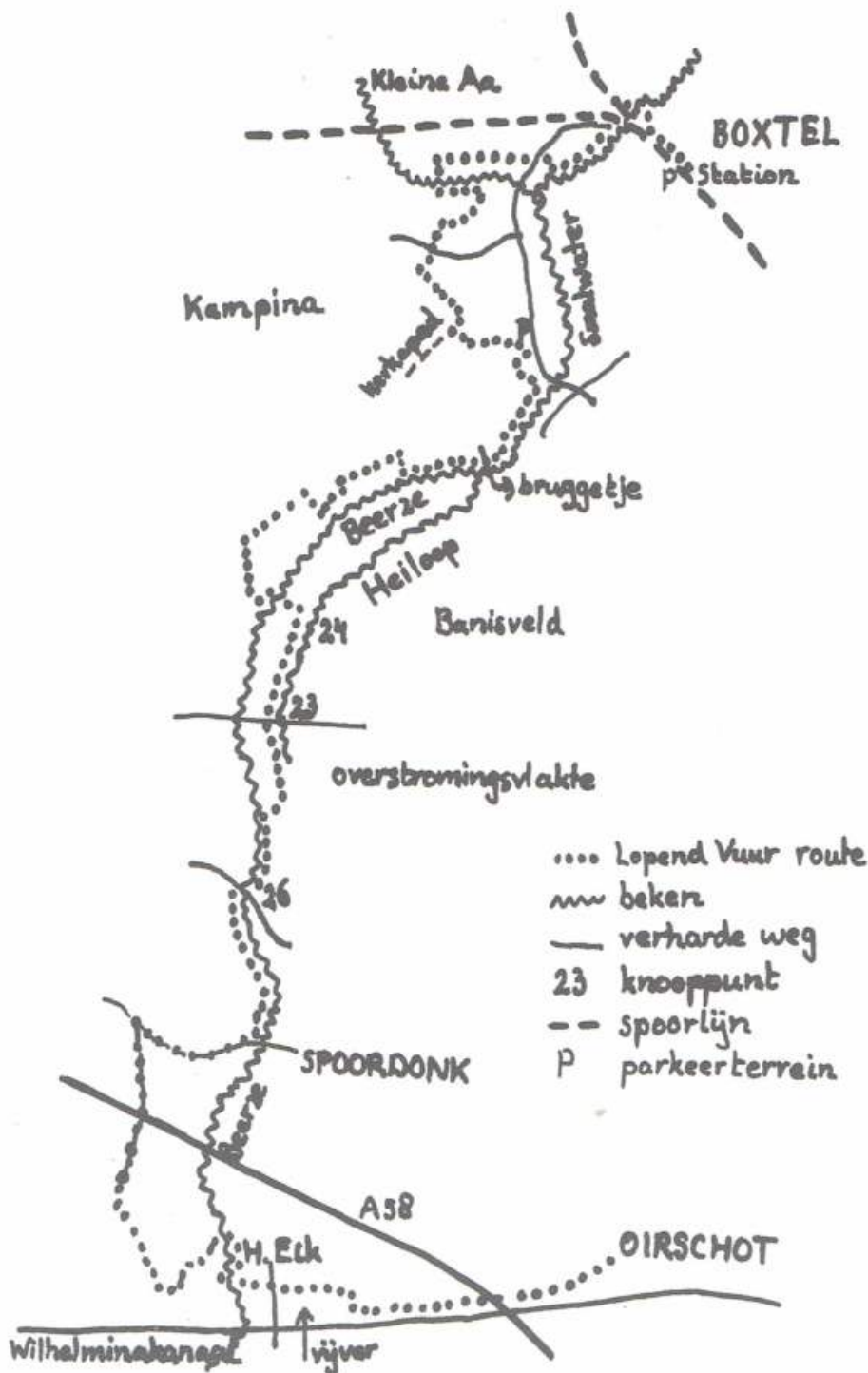
Heilige Eik

Net ten noorden van het Wilhelminakanaal staat verscholen in de bossen, tussen oude meanders van de Beerze, de kapel van de H. Eik. Volgens de legende is hier in 1406 een beeldje van Onze Lieve Vrouw in de Beerze gevonden. Herders plaatsten het in een eik. Al gauw worden allerlei wonderen ermee in verband gebracht. Er komt een houten kapel. Begin 17e eeuw is die vervangen door een stenen exemplaar. Al in 1649 is die kapel door de protestanten afgebroken. Eerst na 1853 is de huidige kapel gebouwd op de fundamenten van de oude. In 1904 is het voorste deel er aan vastgebouwd.

Voor veel wandelaars en fietsers is de kapel een rustpunt op hun route. Voor onze tocht langs de Beerze is het een mooi slot van de eerste etappe, heel toepasselijk in een jaar waarin op Open Monumentendag het thema religie is. De kapel van de H. Eik is altijd open. Het moet lukken als je er niemand treft. Altijd branden er kaarsjes. Voor het Brabants Bureau voor Toerisme (BBT) is het een van de betere voorbeelden voor de 'vermarktning' van het religieus erfgoed. "Maar wel met respect voor de geloofsbeleving. Dat staat voorop", haast BBT-directeur Leo Beckers zich te zeggen. Hij prijst de rol van pastoor Leendert Spijkers, die een voortrekkersrol heeft gespeeld in het bevorderen van het reli-toerisme in Oirschot en omgeving. De grote belangstelling voor de Heilige Eik verbaast Spijkers niet. "Dat past prima bij de trend van het individualisme: je kunt zelf bepalen wanneer je er naar toe gaat, je hoeft met niemand rekening te houden." Meerdere keren per week vinden in de kapel van de H. Eik ook vieringen plaats.

Routebeschrijving

Vertrek vanaf de centrumzijde van station Boxtel. Loop in noordelijke richting

over de parallelweg langs het spoor. In de bocht bij voormalige goederenloods, nu wit geverfd (BAM), RD over tegelpad. Bij café 't Oude Nest LA, wordt Brugstraat. Aan het eind LA, brug over het Smalwater, en LA Tongerensestraat. Na beide spoorovergangen RA Kapelstraat (linkerzijde over smal tegelpad). Bij kruisbeeld 1e weg LA, Molengraafseweg. Na huisnummer 20 over schelpenpad langs het Smalwater. Bij de brug RA en na ca. 200 m LA geasfalteerde weg inslaan. Eerste weg RA, De Donders, een zandweg tussen de akkers. Even later kun je links je al het dal van

de Kleine Aa zien. Aan het eind LA (zandweg) en direct na de brug over de Kleine Aa LA door het klaphekje en het grasspoor volgen tussen de sterk meanderende beek en het bouwland. Bij infopaneel Natuurmonumenten door het klaphekje de beekoever verlaten en RA, een karrenspoor (Geerlingsdijk). Variant voor wie liever langs het water wil blijven lopen: Ga na het infopaneel LA, en steek twee geasfalteerde wegen over. Na ca. 1,5 km RA en bij de bosrand LA. Bij het bruggetje over de Beerze naar het Banisveld kun je de hoofdroute weer oppakken.

Voor de hoofdroute: Op driesprong links aanhouden. Bij de weg RD Mona Dwarsstraat in, wordt na de boerderij op nr. 1 onverhard. Bij bordje Stiltegebied eerste pad LA. In de bocht (hier staat bordje Glasvenseweg) over smal pad RD. Door een klaphekje kom je in de Kampina, volg het pad schuin rechts zo'n 30 meter en volg dan de blauwe route LA, een kronkelpaadje door een 'open eikenbos'. Bij de parkeerplaats door het hekje naar de grondwatermeter en RA, zandweg met geasfalteerd fietspad. Enkele meters verder, na het wildrooster LA. Aan het eind van dit voetpaadje RA (hier verlaat je de blauwe route), over een pad op de grens van bos en akker.

Bij het voetgangersbruggetje naar het Banisveld RD. Volg het pad langs de Beerze tot je niet verder mag (een boom verspert hier het pad). RA over knupelbruggetje en na 200 m op kruising van paden LA. Dit pad steeds RD blijven volgen, het wordt steeds smaller. Pad maakt bocht naar links en rechts. Zo'n 300 meter verder in de bocht pad naar rechts blijven volgen; het gebied recht door is meestal onbegaanbaar door het vele water. Op de rand van de hei LA. Dit paadje gaat over in een (breed) graspad; steeds RD blijven volgen. Aan het einde LA (zandweg met de geel-oranje aanduiding van een streekpad). Na ca. 500 m door het klaphekje; direct na de (beton)brug over de Beerze RA een graspad inslaan. Bij de stuw RA en even verder bij knooppunt 24 (van het Oirschotse wandelnetwerk) RA, pad langs de Heilooop.

Dit water heeft bij de herinrichting van het Banisveld van maïsveld naar natuurgebied ook een metamorfose ondergaan

van een sloot met steile oevers naar een met riet begroeide watergang. Je kunt vanaf knooppunt 24 ook nog even recht door het Banisveld inlopen. Langs de eerste weg links vind je een uitzichtheuvel op een voormalige stortplaats.

Bij het volgende knooppunt 23 heb je een fraai zicht op de overstromingsvlakte. De Beerze kronkelt hier midden door.

Honderd dagen per jaar staat deze vlakte onder water. In 1999 is 50 ha landbouwgrond ervoor omgezet in natuur. Zo'n 30 cm grond is afgegraven en verwerkt in de dijken rondom. Ook heeft toen de Beerze zijn oorspronkelijke meanderende loop teruggekregen. De bomen in de vlakte markeren nog de jaren 70 rechtgetrokken loop.

Onderstaand gedicht staat te lezen op een paal aan de overzijde van de vlakte:

*Hierbij heeft
Het vlottend water
Zich losgerukt uit een korset
Van nauwe rechte geulen
Kronkelend en uitgestrekt
Waarbij de mens
Weer nieuwe grenzen trekt.*

Langs de Heilooop doorlopen tot de verharde weg bij knooppunt 23. Door het hekje en links over de dijk. Aan de overzijde kun je over een houten brug een stukje het gebied inlopen, tenminste als er geen water staat. Over de dijk en langs de Beerze naar de Viermannekensbrug (knooppunt 26). Deze brug over en direct LA, het pad aan de andere zijde van de Beerze volgen. De toren van Spoorдонk komt in het zicht. Je loopt langs een omleiding van de Beerze met een aantal vistrappen. Op het eind, bij de oude watermolen, RA naar de provinciale weg. Over het fietspad in westelijke rich-

ting doorlopen en de eerste verharde weg LA inslaan, de Kattenberg. Via het viaduct de A58 over en de weg blijven vervolgen, wordt zandweg. Na een flauwe bocht naar rechts (ongeveer 500 meter vóór het brugwachtershuisje aan het eind van de zandweg) sla je LA een zandpad in. Na enkele meters op splitsing RD, over afsluitboom heen een smal voetpad in. Enkele minuten verder versperren struiken het pad. Let op: zo'n 25 meter naar links zie je een onverharde weg op de grens van het bos en de akker. Loop daar naar toe en volg die weg in dezelfde richting als het voetpad. Net na een bocht naar rechts, LA een andere zandweg inslaan. Via enkele haakse bochten kom je uit bij de Beerze. Over de brug LA langs het water. Aan het einde van het bos RA langs een van de kleinere lopen van de Beerze, smal en glibberig paadje. Bij picknick-bank RA en via enkele beelden naar de kapel van de H. Eik. Langs de kapel naar knooppunt 34; over de weg RD een voetpad inslaan. Op verharde weg (bij boerderij Het Groene Woud) RA. Op viersprong (knooppunt 33) LA graspad langs water. Vervolgens het pad tussen beide vijvers volgen, links aanhouden en achterlangs de tweede vijver. Na schuilhut (op knooppunt 32) RA en gelijk LA de onverharde Kanaaldijk op. Na het viaduct onder A58 RD via 't Kasteeltje, den Heuvel en Koestraat naar de Markt van Oirschot met de van ver zichtbare Sint Petruskerk.

Het dal van de Beerze praktisch

De beschreven route van Boxtel naar Oirschot is ca. 23 km lang; tot Spoorдонk ca. 15 km.

In Boxtel stoppen de stoptreinen uit Den Bosch, Eindhoven en Tilburg. Vanuit Oirschot kun je met bus 141/142 (elk half uur; in het weekend éénmaal per uur) naar station Best en naar Tilburg. Bus 141 doet ook Spoorдонk aan (uurdienst, in het weekend eenmaal per twee uur).

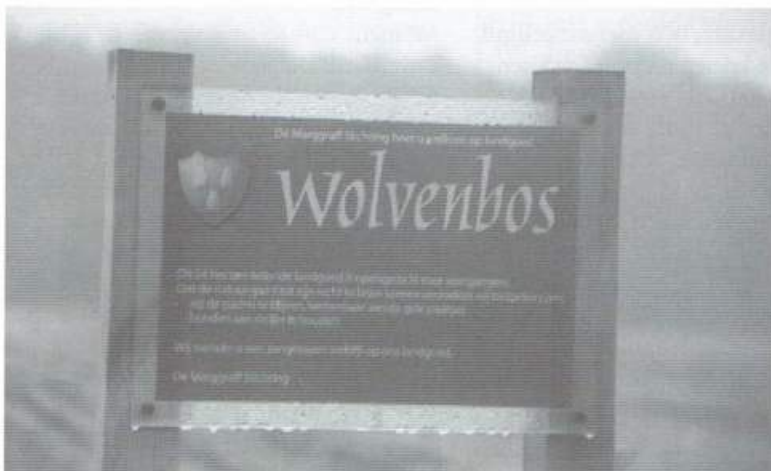
Van maandag t/m vrijdag kun je ook rechtstreeks van Oirschot of Spoorдонk naar Boxtel terug met de buurtbus (uurdienst). De buurtbus heeft een halte op de Markt in Oirschot, de bussen van lijn 141/142 vind je in de St. Jorisstraat, vijf minuten lopen vanaf de Markt.

Voor horeca onderweg moet je wat van de route af: bij knooppunt 23 enkele honderden meters in oostelijke richting of in Spoorдонk dorp. Ook bij de visvijvers na de H. Eik is een café.

'Aangenaam verblijf' op landgoederen van Marggraff

Bij meer wandelaars die de Meijerij kennen, viel half november de mond open van verbazing. Op de landgoederen van Marggraff was je ineens welkom. Opmerkelijk, vond zelfs Oisterwijker Frits Bevort, die de landgoederen namens de familie Marggraff beheert.

Verrast

Grootgrondbezitter Ewald Marggraff had zo zijn eigen ideeën over hoe met zijn bezit, zo'n zeventienhonderd hectare bos en landbouwgrond, om te gaan. Een ervan: hou het volk er zoveel mogelijk weg. Hekken met kettingen en prikkeldraad gaven die boodschap duidelijk aan. "Je ging er echt niet in", zegt een omwonende. "De mensen had schrik van Marggraff."

Des te meer verrast is iedereen door de borden die in november plotsklaps bij bijna alle landgoederen van de Marggraff-Stichting staan: 'Wij wensen u een aangenaam verblijf op het landgoed'.

Sleepjacht op de gronden van Marggraff

Verkommeren

Vele decennia lang golden de landgoederen van Marggraff voor het publiek als verboden gebied. Marggraff voerde ernstig beheer over. Hij liet ook panden op zijn grond verkommeren. Kapitale boerderijen zijn al vele jaren onbewoond. Zelf kwam de markante grootgrondbezitter eind 2003 om bij een brand op zijn landgoed Zionsburg in Vught.

Nu staan er bij de bossen en landbouwpercelen borden waarop wandelaars welkom worden geheten, mits ze op de paden blijven en honden aanlijnen. "De dames hebben het beleid 180 graden gedraaid", zegt Frits Bevort tegen de journalist van het Brabants Dagblad. Hij beheert in opdracht van de drie zussen van Ewald Marggraff alle gronden.

"Natuur is er voor iedereen, menen ze. Ze vinden het een prettig idee dat mensen voortaan gebruik maken van het erfgoed van hun vader en voorvaders."

Onvindbaar

Wie er nu gaat kijken, ziet dat het bos wel is opengesteld, maar nog altijd ontoegankelijk. De paden die de bordjes beloven en de gele paaltjes die wandelroutes zouden moeten markeren, zijn onvindbaar. Klopt, zegt Bevort. "De borden lopen wat op de zaken vooruit. In de wintermaanden gaan we er aan werken. Hier en daar komt er ook een bruggetje bij en nieuwe beplanting."

TeVoet is dan ook reuze benieuwd welke wandelmogelijkheden er in de streek bijkomen. Zeker voor wat langere tochten kan deze streek, onder andere door de ombouw van de weg Den Bosch-Oss tot A59, wel een oppepper gebruiken.

Het bezit ligt versnipperd door de Meijerij, maar een aantal ligt langs de weg van Rosmalen (de Wamberg) via Kaathoven naar Vinkel, ongeveer evenwijdig aan de nieuwe rijksweg. Wellicht dat dat perspectieven biedt.

Naast de terreinen van het Wolvenbos en Kaathoven bij Vinkel zijn de bossen van Marggraff te vinden bij Berlicum aan de Westkant en Werststeeg, in de Geelders bij Boxtel en bij Vught (Elzenburgh en het Kapellenbos). Het Wilhelminapark langs de A2 in Vught wordt nog niet opengesteld, in afwachting van het overleg tussen de Marggraff Stichting, enkele gemeenten, de provincie en andere grondbezitters over het toekomstig beheer van de landgoederen. "Gezamenlijk wordt bekeken wat we kunnen doen om de ecologische en cultuurhistorische waarden van de bossen van Marggraff te behouden of te versterken", zegt de Boxtelse wethouder Ger van de Oetelaar.

Vervallen boerderij

Gangen door Rijnstrangen

Afgelopen najaar kon na jarenlange voorbereiding eindelijk de struinroute 'Gangen door Rijnstrangen' worden geopend. Het wandelpad – het mag soms amper die naam hebben – maakt dit bijzondere gebied ten zuiden van Zevenaar, waar vroeger de Oude Rijn heeft gestroomd, openbaar toegankelijk. De route is 14 kilometer lang en maakt gebruik van twee nieuwe trekpontjes.

Een zompige delta

Rietkragen, een zomerdijk, grazend vee en veel water: restanten van de Oude Rijn, strangen, poelen en een nieuwe watergang. Dat zijn enkele elementen van de nieuwe struinroute 'Gangen door Rijnstrangen'. Veertien kilometer wandel- en kijkplezier. Vooral de Vereniging Streekbeheer Rijnstrangen heeft zich voor de totstandkoming van de route ingezet. Op 5 oktober was het halve dorp Aerd, waar de route officieel begint, uitgelopen om de openingsceremonie door de Gelderse gedeputeerde Keereweer bij te wonen. Het geeft aan hoe sterk de bewoners uit de streek zich betrokken voelen bij het pad.

Het wordt een 'extensief wandelpad' genoemd. Het maakt een bijzonder gebied waar vroeger de Oude Rijn heeft gestroomd, voor de wandelaar toegankelijk. Eens was het een moerassige binnendelta waardoor het Rijnwater zich in veel kleine, ondiepe stromen een weg baande. De stroomruggen en oeverwallen die daarbij ontstonden zijn nog prachtig te zien als golven in het landschap. Door de aanleg van het Pannerdens Kanaal en ook het Bijlands Kanaal is de Oude Rijn een verstilde watergang geworden. Diverse eigenaren en beheerders – gemeenten, boeren, Stichting Twickel, Staatsbosbeheer – hebben nu toestemming gegeven om in de zompige delta te wandelen.

"Om ervoor te zorgen dat de eigenaren geen overlast ondervinden, is het wandelen aan enkele voorwaarden verbonden", zegt Eduard Poodt, melkveehouder en voorzitter van Vereniging Streekbeheer Rijnstrangen. "Honden

zijn niet toegestaan, ook niet aangelijnd. Ze kunnen de koeien en paarden laten schrikken en het wild verstoren. Ook mag je niet van de route afwijken en geen afval achterlaten." Om de vele ganzen, die in de winter in het gebied foerageren, rust te geven is een klein deel van de struinroute tussen 31 oktober en 1 maart afgesloten. Het gaat om het pad over de zomerdijk door de Eendenpoelsche Buitenpolder. De route voer dan over de Aerdsedijk langs oude dijkhuisjes. Vanaf hier zijn de ganzen ook nog goed te zien.

Stukje parochiepad

Poodt laat de routekaart zien en wijst bijzondere plekjes aan. Je kunt het beste beginnen bij Aerd, waar ook een trekpontje is. "Weet je vijf dagen de opening bij het trekpontje is de Vogelwerkgroep Arnhem-Nijmegen daar vogels gaan spotten. Ze hebben er de zwarte ruit gezien en de baardman, dodaar, ijsvogel, roodborsttapuit en de waterrel." Het geeft gelijk aan hoe waardevol het gebied is.

"Leuk is ook het stuk bij Oud Zevenaar waar je een stukje parochiepad pakt", vervolgt Poodt. "Heel mooi in het voorjaar is het pad door de Rosandsepolder. Een prachtig stukje natuurontwikkeling, het plan Karekiet dat door de plaatselijke vereniging Oud Zevenaar is ontwikkeld."

85 Procent onverhard

Trek voor het 14 kilometer lange struinpad zeker drie en een half uur uit. Omdat er nauwelijks verharde of makkelijk begaanbare paden zijn, kun je niet altijd stevig doorstappen. Sommige

plekken zijn ook glibberig. Zoals langs de watergang waar nog volop aan wordt gewerkt. Het is de nieuwe watergang voor de waard Grondstein in het Duitse deel van het Rijnstrangengebied. In het voorjaar kan het in het gebied erg moerassig zijn.

Momenteel is 85 procent van de route onverhard. Dat aandeel wordt nog groter als de tweede trekpont er komt. De Vereniging Streekbeheer had daarvoor een plek bedacht, maar nu blijkt de afstand over het water, waarover je de pont moet trekken, te groot te zijn. Het struinpad is in beide richtingen te lopen. Je herkent de route aan het logo van de Gelderse Poort met daaronder het logo van de Vereniging Streekbeheer Rijnstrangen, die het pad beheert. De roetebeschrijving begint bij het informatiepaneel van het recreatieschap Achterhoek/Liemers op de oude Aerdtseveerstoep in Aerd, maar de route kan ook op vijf andere plekken worden opgepakt.

Informatie ontleend aan Rivierenmagazine nr. 14

Gangen door Rijnstrangen praktisch

- De route is voor € 1,50 te verkrijgen aan de balie van het gemeentehuis Rijnwaarden, bij recreatieoord Panoven te Zevenaar en vanaf maart bij Huis Aerd.
- Parkeren kan het beste in de dorpskernen.
- Kom je met de trein, stap dan uit in Zevenaar.
- De loopafstand van het station tot de route bij de Oud Zevenaarse kerk is nauwelijks 1 kilometer.
- In de zomermaanden kun je onderweg langs de route bij boerderij Nooteboom op zondagen lekker uitrusten de tuin en koffie en thee drinken.
- TeVoet organiseert zaterdag 25 maart een wandeling over de nieuwe struinroute en verder naar Eiten en Lobith. Zie voor meer informatie de activiteitenkalender achterin deze Lopend Vuur.

Van bushalte naar bushalte langs 'Mooder Maas'

Een stevige wandeling en dan lekker met de bus terug. Dat is het idee achter de Groene Halte Wandelroute Maasduinen, een route van 114 km in Noord-Limburg. Eind oktober konden de streekbewoners ermee kennis maken. De Maas, 'Mooder Maas' zoals ze in de streek zeggen, vormt het kloppend hart van de streek.

Streekbewoners op pad

Vier weken na de officiële ingebruikname van de Groene Halte-wandeling Maasduinen, werden de streekbewoners uitgenodigd het pad 'in te lopen'. Daar is volop gebruik van gemaakt. "Volle parkeerterreinen en buschauffeurs die al in het begin van de middag helemaal door hun gratis dagkaartjes heen waren", vertelt Imke Vos van het Limburgs Landschap. Een geslaagde actie om de nieuwe route onder ieders aandacht te brengen.

In verschillende cafés langs de route konden wandelaars de een na laatste zondag van oktober gratis de vier routeboekjes afhalen. Een bijgevoegde flyer gaf de precieze vertrektijden van bus 83 aan, om na de wandeling weer naar het startpunt terug te reizen. In de bus kregen de wandelaars een gratis dagkaart voor de Limburgse bussen aangeboden. Niet alleen dat het goed lopen is in de Maasduinen, in een aantrekkelijk landschap over prima paden, maar ook dat er nog een bus rijdt zit nu tussen ieders oren.

Groene Halten

Op veel plaatsen langs de route van lijn 83 – deze verbindt Nijmegen met Venlo – staan 'Groene Halte'-borden. In – en uitstapplaatsen waar je direct de Maasduinenroute kunt oppikken. De route zelf loopt van Mook naar Venlo. Elke 7 kilometer vind je wel een bushalte. Je kunt je tocht dus zo kort of lang maken als je zelf wilt. De route is

alleen in de noord-zuid richting gemarkeerd, met geel-rode tekens zoals de LAW-streekpaden.

Het is nog de bedoeling van de projectpartners een aansluitende route door Duitsland te maken, zodat een rondwandeling ontstaat. Deze zal onder andere langs de Niers lopen. "Dat wordt het Maasduinen-Nierspad" zegt Diederik Mönch van het NIVON. "In de loop van 2006 zal de gehele route gereed zijn." Dan wordt het pad ook in twee richtingen bewegwijzerd.

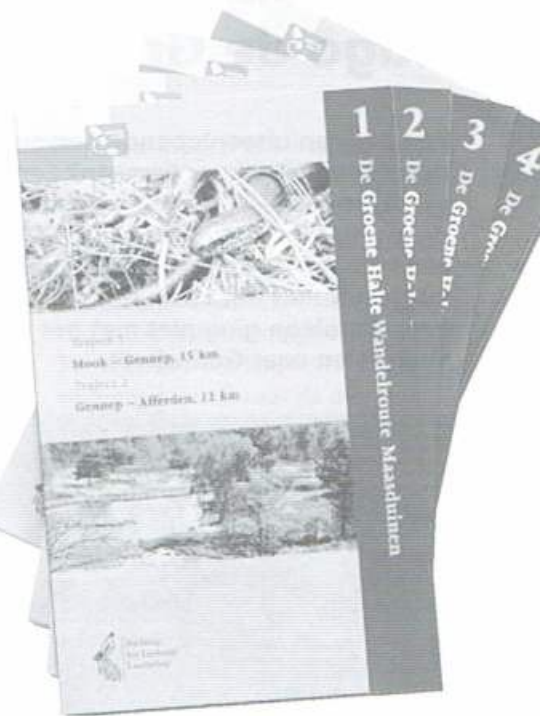
Limburgs Landschap

Het Limburgs Landschap is enige jaren geleden begonnen met het uitzetten van een lange afstandswandeling door haar natuurgebieden in de Maasduinen, het gebied op de rechter Maasover in Noord-Limburg. In de streek liggen ook natuurgebieden van andere eigenaren. Toen is met diverse partijen het plan opgezet om door heel de Maasduinen een wandelpad uit te zetten. Dat is het Groene Halte Maasduinenpad geworden.

"Deze enorme klus is geklaard door vrijwilligers van het Wandelplatform" zegt Imke Vos, PR-medewerker van het Limburgs Landschap. Zij hebben een fraai afwisselende route gemaakt die deels door het Maasdal loopt en verder over de hoger gelegen natuurgebieden langs de Duijse grens. "De wandelaar komt langs vennen, heidevelden, uitgestrekte bossen en oude cultuurgronden. Een landschap om trots op te zijn." Natuurlijk zijn er volop gelegenheden om te verpozen in aan de route gelegen horecabedrijven. "De route doet ook een aantal historische plaatsen aan, waar de streek mee is gezegend", aldus Vos. Veel organisaties hebben een bijdrage geleverd in de onkosten voor het drukken van de wandelboekjes en het aanbrengen van de markeringen zoals busmaatschappij Hermes, Leader+, NIVON, Nationaal Park de Maasduinen en promotieplatform Maasduinen.

Maascorridor

Vos wijst TeVoet nog op de Maascorridor: "Van Venlo kun je verder

zuidwaarts langs de Maas lopen. Heel uniek, want het gaat om een tien kilometer lange zone van aaneengesloten natuur- én struingebied midden in de stad." Ook door dit gebied is een gemarkeerde wandelroute uitgezet, de Maascorridor-route. Deze loopt van Venlo tot het veer bij Belfeld en weer terug langs de andere oever. Vooral de westoever is een aanrader voor wie van wat ruiger terrein houdt.

Het nieuwe natuurgebied Berckterveld – zomer 2005 als zodanig aangewezen – ontsluit het laatste deel op de westoever. In de beek die door het gebied loopt, zijn stapstenen gelegd zodat je er makkelijker doorheen kunt lopen. Het Berckterveld sluit aan op de natuurgebieden Romeinenweerd, Maasoeverpark Blerick en Raaijweide. Alle gebieden zijn vrij toegankelijk. Berckterveld ligt ter hoogte van Kasteel De Berckt bij Baarlo. Vos: "Het natuurgebied tussen de Berckt

vervolg op pag. 16

Geschiedenis voor de winter: Hugo de Groot en Napoleon

Wat hebben uiteenlopende persoonlijkheden als Hugo de Groot en Napoleon met elkaar gemeen? Een befaamd rechtsgeleerde en een veldheer-keizer? Welnu, ze hebben allebei overnacht in Gorinchem en zijn met de boot over de Boven-Merwede gevaren. Hugo de Groot, één keer verstopt in een boekenkist en de volgende dag vermomd als metselaar met het veer naar Sleeuwijk om vandaar zijn reis te vervolgen. Napoleon ging niet met het veer, maar liet zich van Sleeuwijk overroeien naar Gorinchem.

De Gorinchem VI

De overzetveren in Gorinchem hebben een oude geschiedenis. Er is al sprake van een veerrecht in 1330. In de opeenvolgende eeuwen is het veerrecht in verschillende handen geweest. Nu is het van de gemeente Gorinchem. Vandaar dat de overzetveren naar Woudrichem en naar Sleeuwijk Gemeentelijke Veerdiensten zijn. In 2001 werden ruim 400.000 passagiers vervoerd.

De Merwede is de drukst bevaren rivier van Europa. Veel vrachtschepen met allerlei ladingen: zand, grind, olie, containers. Je kijkt je ogen uit, zowel op de kades als onderweg. Bij helder weer heb je een prachtig zicht op de rivier zelf, op de strandjes tussen de kribben, op de molen en de poort van Dalem in Gorinchem. Naar het Westen is de brug van de A27 beeldbepalend. Ter hoogte van Gorinchem is de rivier omstreeks 350 meter breed.

We wilden varen naar Sleeuwijk, lopen over de dijk naar Woudrichem en de pont weer terug nemen naar Gorinchem. Tevoren hadden we ons op de hoogte gesteld van de dienstregeling: zie www.veerdienstengorinchem.nl. Het

weerbericht beloofde niet veel goeds. We begonnen daarom vroeg. Schitterende dreigende wolken boven onrustig water. De Gorinchem VI vervoerde ons in een behoorlijk hoog tempo zowel heen als

terug. De boot, deels open maar voor het grootste deel overdekt, kan 193 passagiers meenemen. Voor liefhebbers van drijvende bokken, roestig en stoer, is de haven van Sleeuwijk een paradijs. De wandelaar kan op twee manieren verder: over de dijk of via een buitendijks wandelpad over de Groesplaat, een project van Brabants Landschap. Deze keer kozen we voor de dijk. Tijdens de wandeling keken we steeds uit op de Oudendijkse Geul, met langs de kanten knotwilgen. Over de dijk loopt de Maas en Vestingroute (LF 12a) en de fietsroute: Altena – Biesbosch..

Verderop gaat de weg over in een fietspad. Woudrichem is een bijzonder fraai vestingstadje. In de zomermaanden kan overgevoerd worden naar Slot Loevestein. Bovendien is er nog een mogelijkheid om naar Fort Vuren te varen. Vandaar kan de wandelaar weer naar Gorinchem lopen. Terugvarend deelden we de veerboot met opvallend veel (jonge) passagiers. De lucht betrok, eerste spetters vielen. In Gorinchem vonden we onderdak in een pannenkoekenhuis.

Korte Overzet

Laatste Vaart voor Schipper Beusenberg

Na 18 seizoenen op het veer tussen Gorishoek en Yerseke te hebben gevaren, stopt schipper Beusenberg ermee. Eigenlijk was het voor hem een uit de hand gelopen hobby. Op 31 augustus j.l. maakte hij zijn laatste vaart. Tot 1962 werd de oude veerdienst nog regelmatig gevaren. Door gebrek aan belangstelling werd toen gestopt. Maar, gelukkig, in 1988 kwam er een nieuwe veerdienst met het m.s. Harpoen. En hier ziet er naar uit dat het bootje ook in de toekomst in de vaart blijft.

Nieuw pontje in Groningen

Onlangs is in Groningen een nieuw fiets/ -voetveer over het Wolddiep in gebruik genomen. Het is een zelfbedieningsveer dat het gehele jaar vaart tussen Grootegast en Boerakker. Het vormt een schakel in de verveningsroute: Groningen, Grootegast, Leek, Marum. Informatie: 050 3689788.

Tentoonstelling in Maritiem Museum Rotterdam

Zeil mee en beleef de schoonheid van het Nederlandse waterlandschap. De tentoonstelling 'Varen door stad en land' is te zien in het Rotterdamse Maritiem Museum van 24 september t/m 5 maart 2006. Schilderijen spelen een belangrijke rol, maar tevens

Geschikt voor de zomer: Schoonheid en stilte in stedelijk gebied

Wandelen in Midden-Delfland, in het gebied tussen Vlaardingen en Delft, biedt ongewone genoegens. Je verkeert in een prachtige omgeving, maar ver weg in de randen van het blikveld neem je de industriële activiteiten van Pernis waar, de wolkenkrabbers van Rotterdam, de nieuwbouw van de T.U. in Delft. Dit decor maakt het landschap nog mooier, de stilte nog opvallender. Een dichtbevolkt land heeft aldus een eigen charme. Hieronder twee tochtjes met twee pontjes.

De Kwakel

Een mogelijk beginpunt vormt het Vlietland Ziekenhuis Holy in Vlaardingen. Vandaar naar de Vlaardingervaart. De brug over naar de Broekpolder. Daar bevindt je je in een wonderbaarlijk mooi nieuw 'natuurgebied'. De bodem van dit gebied bestaat uit opgespoten havenslib. Het ligt circa 5 meter hoger dan de omringende veen-

weidegebieden. Populierenbosjes, berenklawen, meidoornstruiken, moerasplanten, riet, lisdodden, waterlelies. En overall geasfalteerde fietspaden en begaanbare wandelpaden. Na enkele kilometers kom je uit bij het Bommeer, alwaar het pontje 'De Kwakel' vaart naar de Kwakelweg. Het pontje zet jaarlijks duizenden passagiers over. De weg er naar toe is duidelijk bewegwijzerd. Als

het niet te druk is, maakt de veerman op verzoek een rondje over de plas. Er is een tussenstop bij Het Jachthuis. Ruimte! Wolken! Water! De veerpont passeert een karakteristiek historisch gebied, te weten de Vlietlanden. Aangekomen bij het eindpunt kan besloten worden tot een korte of een langere route.

1. De korte route is in totaal omstreeks 10 km. Volg rechtsaf de Maassluisse Trekvaart. Zodra deze uitkomt in de Vlaardingervaart kun je niet anders dan linksom. Even verder ligt dan een nieuwe verrassing te wachten, te weten het zelfbedieningsveer 'De Trekschuit'. Door aan lieren te draaien breng je jezelf naar de overkant. Zorg voor getrainde spierballen. Daar kun je weer over een oud jaagpad richting Vlaardingen. Onderweg nog een aangenaam eetcafé: Vlietzicht.
2. De langere route is omstreeks 20 km. Rechtdoor over de Kwakelweg en later de Gaagweg naar Schipluiden. Steeds over rustige weggetjes langs prachtige riviertjes. Nauwelijks recreatieve activiteiten. In Schipluiden de brug over en langs de Vlaardingervaart naar het Zuiden. De Vlaardingervaart is omstreeks 1200 gegraven als afwateringskanaal. Na een tijdje zie je De Trekschuit. Oversteken en de Maassluisse Trekvaart aanhouden. Na 2 km weer bij pontje De Kwakel. De verdere tocht verloopt als de heenweg.

Ziekenhuis Holy is te bereiken met de bussen 51 en 125. Recreatieschap Midden-Delfland heeft een recreatiekaart uitgegeven. Informeer tevoren naar de vaartijden van De Kwakel en naar de gebruiksmogelijkheden van De Trekschuit (www.recreatiegebied-midden-delfland.nl, of tel. 010-2981010). Op de website staan fiets-, wandel-, en kanoroutes.

Rob de Jong

De Trekschuit

zijn fraaie scheepsmodellen, prenten, films en foto's te zien. Ook pontjes over de Maas en Waal. Nederland is een waterland dat door rivieren, kanalen, sloten en meren wordt doorsneden. Overall kom je schepen tegen en op vele plekken genieten mensen op of langs het water. Elke provincie heeft wel een waterlandschap. Herinneringen, impressies, beelden en verhalen van het typische Nederlandse waterlandschap – u vindt ze in het Maritiem Museum (www.maritiemmuseum.nl).

Pontje Steur

Op 9 augustus is gevierd dat Pontje Steur 5 jaar in de vaart is. In die periode zijn ruim 35.000 passanten overgezet, waarmee het bestaansrecht is bewezen. Het pontje vaart in de Brabantse Biesbosch over het zogenaamde Steurgat en maakt een schitterende wandeling van Dordrecht naar Hank mogelijk. Het pontje is dagelijks in gebruik in de maanden juni, juli en augustus, van 10.00 tot 18.00 uur. In de maanden mei en september alleen in de weekenden.

Puttershoek

Onderhandelingen tussen alle participanten over het voortbestaan van het overzetveer van Puttershoek naar Groote Lindt (Zwijndrecht) zijn succesvol afgerond. Het pontje blijft in de vaart.

Terugkijken op:

De TeVoet wandeling in West-Friesland van september

Op zaterdag 24 en zondag 25 september 2005 heeft de regio Noord-Holland van TeVoet weer een interessante rondwandeling gehouden, met zo'n 200 deelnemers. De dorpen De Weere, Gouwe en Aartswoud werden aangedaan.

Bedenker Martien Veth

Eerdere actiewandelingen in West-Friesland waren in september 2003 het rondje Waarland (rondwandeling Slootwaard) en in september 2004 het rondje Wogmeerpolder. Dit jaar was de beurt aan de omgeving van Nieuwe Niedorp. In de cafés van De Weere, Aartswoud en bij het Chinees-Vietnamees restaurant bij Nieuwe Niedorp konden wandelaars een routebeschrijving halen.

De rondwandeling is grotendeels door TeVoet lid Martien Veth uit Nieuwe Niedorp bedacht, ontwikkeld en bewegwijzerd. Hij praatte met veel eigenaren waaronder Landschap Noord-Holland en pachters van landerijen in het betrokken gebied en kon op die manier de toezegging krijgen, dat we voor een weekend over de weilanden mochten lopen. Hierdoor werd het een zeer aangename tocht.

Ook de extra bezoeken, die je tijdens deze wandeltocht kon maken, maakte de tocht zeer afwisselend. Bij boer Cees Modder konden we in de schuur kijken, waar naast een cultuurhistorische collectie ook een maquette van het dorp Aartswoud en omstreken te zien was die aangaf hoeveel boeren er met meer dan twee stuks vee omstreeks 1930 waren, toen 70 nu nog 3. De eigenaar van de mooie hoeve Hoog Hout Wout uit 1671, Ko de Rijke, liet de oude schalen zien die hij op zijn land had opgegraven en gerestaureerd. Ook de tuin van Chris Goedhart met klassieke follies (tempels, Romeinse waterbassins, enz.) was zeer de moeite waard.

Aan de wandeling hebben veel wandelaars uit de directe omgeving deelgenomen. In de plaatselijke pers was deze wandeling goed aangekondigd. Helaas waren er geen berichten gekomen in de landelijke pers, waardoor er minder wandelaars uit andere streken dan West-Friesland waren.

Westfries Dwars

Stukken van de gelopen rondwandeling kunnen mogelijk in de toekomst een onderdeel worden van een Lange Afstandspad, dat door Martien is bedacht: Westfries Dwars, een route van Bergen aan Zee via duin, Westfriese dijk, Dirkshorn, de ringdijk van de Slootwaardpolder, Zijdewind, Nieuwe Niedorp en Aartswoud naar Medemblik en dan verder naar Enkhuizen. Maar deze route kan pas gerealiseerd worden, als het knelpunt Slootwaardpolder is opgelost.

Uit het aantal verkochte routebeschrijvingen hebben we berekend, dat in dit weekend zeker meer dan 200 wandelaars de route hebben gelopen. Omdat de wandelaars, die ik gesproken heb, enthousiast reageerden, hebben we de vereniging TeVoet goed gepromoot. Ook de plaatselijke horeca was enthousiast. Men wil graag dat deze rondwandeling weer georganiseerd wordt. Permanent maken van deze wandeling zal voorlopig niet lukken, omdat de meeste eigenaren niet mee kunnen werken aan een permanente openstelling van hun land.

Hulp gevraagd

We willen natuurlijk graag deze bijzondere rondwandeling in september 2006 weer organiseren, maar onze actieve leden hebben we ook hard nodig voor urgente acties, zoals de openbaarheid van de noordelijke ringdijk om de Slootwaardpolder. Daar verwachten we de komende tijd veel energie in te moeten steken, zowel in acties als mogelijke juridische procedures.

Welke actieve Westfriese leden van TeVoet kunnen ons helpen met het organiseren van hetzelfde rondje in september 2006? Martien heeft een draaiboek/adressenlijst van deze rondwandeling, zodat het niet al te moeilijk moet zijn de organisatie over te nemen.

Fred Triep

vervolg van pag. 13

en de Maas mag zich verder spontaan ontwikkelen tot een ruig, open grasland afgewisseld met struiken en bomen. De ervaring uit andere gebieden leert dat zo zeer gevarieerde en rijke natuurgebieden ontstaan. In het aangrenzende natuurgebied Romeinenweerd hebben zich bijvoorbeeld 300 verschillende plantensoorten gevestigd en leven vele zeldzame (broed-)vogels, waaronder de blauwborst, de kwartelkoning, de ijsvogel en de rietgors. Omdat, in tegenstelling tot in de Romeinenweerd, in het natuurgebied Berckterveld geen kleiwinning plaatsgevonden heeft zal hier ook geen dicht (wilgen-)bos ontstaan. In de nabije toekomst zullen alle drainagegeulen uit het gebied verdwijnen en zal het vele kwelwater zorgen voor een uniek en deels moerassig natuurgebied. De historische toestand wordt zo hersteld."

Harry Benschop

Maasduinen/Maascorridor praktisch

Het Maasduinenpad bestaat uit 8 etappes van tussen de 11 en 15 km lang. Deze zijn opgenomen in vier wandelboekjes: van Mook tot Gennep, van Gennep tot Nieuw Bergen, van Nieuw Bergen tot Arcen en van Arcen tot Venlo. De boekjes zijn te verkrijgen bij de VVV's van Venlo, Arcen, Bergen en Gennep, bij verschillende cafés langs de route en bij het Limburgs Landschap, tel. 077-4737575 of via info@limburgs-landschap.nl. Ook van de Maascorridor-route is een folder beschikbaar, eveneens verkrijgbaar bij het Limburgs Landschap en bij de VVV in Venlo.

Buslijn 83 rijdt elk uur door de Maasduinen; deze lijn verbindt Nijmegen met Venlo. Op werkdagen kun je zelfs elk half uur de bus pakken. Tussen Nijmegen, Mook en Gennep rijdt de bus ook in het weekend elk half uur. Je kunt al vroeg op pad, ook op zondag want dan rijden de eerste bussen vanaf 9 uur. Ten zuiden van Venlo rijden lijn 35 of 36 vanaf het station in elk geval eens per uur naar Belfeld. Aan de westzijde van de Maas kun je van/naar Baarlo ook elk uur de bus pakken (lijn 77), alleen op zondag is de dienstregeling beperkt tot een twee uursoordienst.

Op zondag 19 februari organiseert TeVoet een wandeling over een stukje rond van de Maasduinenroute rond Nieuw Bergen; zie de activiteitenkalender achterin.

Zondag 29 januari 2006 TeVoettocht Gelderland

Rondwandeling door twee provincies in de mooie omgeving van Nijmegen. Vanaf Plasmolen (we zijn dan in Limburg) beklimmen we de Sint Jansberg en gaan noordwaarts door de boswachterij Groesbeek naar het dorp van die naam. Vervolgens via de Wolfsberg en de Mulderskop naar de Heumense Schans bij Molenhoek. En dan komen nog de Mookerschans en de Mookerheide, voor we via het Zevendal weer ons startpunt bereiken.

Mooie natuur, prachtige vergezichten en historische plekken zijn de kenmerken van deze tocht.

Lengte van de wandeling: 17 km.

Onderweg is horeca.

Vertrek: bij bushalte Plasmolen om 11.00 uur. Bereikbaar met bus 83 vanaf Nijmegen NS, vertrek 10.22 uur.

Informatie: Annie Jaspers, tel. 026-4427862 of Jan Altena, tel. 026-4450028

Zondag 5 februari 2006 Flevoland

Kennismaken met de nieuwe natuur en wandelmogelijkheden bij Kraggenburg. Vanuit Marknesse wandelen we over Noordoostpolders enige klinkerweg buiten de bebouwde kom langs de plek van het toekomstige Achterste Bos. In dit eerste deel kunnen we de bekoring van een weids winterlandschap ervaren. Daarna gaan we vooral onverhard verder over kronkelpaadjes in het bos en maken kennis met het bijzondere Waterloopbos en zijn waterbouwkundige werken.

Vervolgens over de dijk met pracht uitzicht op het oude land en misschien veel overwinterende watervogels. Langs de nieuwe natuur bij het Kadoelerveld en door bos bereiken we ons eindpunt, De Dam bij bushalte Kraggenburg. Onderweg is er geen horeca, wel aan het begin- en eindpunt, maar het is niet zeker dat de bedrijven in de winter 's zondags open zijn. Lengte van de wandeling is 15 km.

Start van deze begeleide wandeling: 11.00 uur in Marknesse bij het busstation aan de Breestraat. Bereikbaar met bus 71 vanuit Zwolle, vertrek om 9.52 uur (of 10.38 uur vanuit Kraggenburg voor wie zijn auto bij het eindpunt wil neerzetten). Eigen vervoer: parkeren kan zowel in Marknesse als Kraggenburg bij de bushalte.

Informatie en aanmelden: Jan Frederik Lubbers, tel. 0527-697706

Zondag 5 februari 2006 TeVoet-wandeling Zuid-Holland

Op zondag 5 februari is er een TeVoet wandeling van Katwijk naar Noordwijkerhout. De route zal leiden over Noordwijk-Binnen, Leeuwenhorst en het duingebied van Noordwijkerhout. Lengte is 20 km

Start: om 10.30 uur bij de Vuurtoren van Katwijk, te bereiken met bus 31, vertrek 9.56 vanaf Leiden Centraal, halte Noordzijde/LUMC. Uitstappen: halte Vuurbaak. Vanuit Noordwijkerhout met de bus terug naar Leiden CS of Katwijk. **Aanmelden en informatie:** Jaap Mels, tel 071-5171081 (voor 19.00 uur)

18 en 19 februari 2006 Fiets- en wandelbeurs

Dit weekend wordt de tweede fiets- en wandelbeurs georganiseerd in de Amsterdamse RAI. Beide dagen geopend van tien tot zes uur. Ook TeVoet is op de beurs aanwezig, in stand 141.

Voor meer informatie over de beurs, zie www.fietsenwandelbeurs.nl.

Zondag 19 februari 2006 Maasduinen

Tussen Nieuw-Bergen en Well proberen we een stukje van de 114 km lange Maasduinenroute uit. Vanaf de Maas lopen we oostwaarts naar een 32 meter hoge bergrug en een paraboolduin dat uitzicht geeft op landbouwgrond die een eeuw geleden nog een onontgonnen wildernis was. Daar ligt boerderij Lackbar, waar we welkom zijn om even uit te rusten. Ook een pas opengesteld natuurgebied aan de andere zijde van de grens, staat op het programma, waarschijnlijk met een ter plaatse bekende gids.

Vertrek: om 11.10 uur bij het gemeentehuis in Nieuw-Bergen, bereikbaar met bus 83 vanuit Nijmegen (v. 10.22) of Venlo (v. 10.14) Vanuit Well kun je met deze bus terug naar Nieuw-Bergen en Nijmegen of Venlo.

Aanmelden: Harry Benschop, tel. 0413-212692

Zondag 19 februari 2006 Wandelcafé Arnhem

In 2006 is het motto van het wandelcafé 'Wandelen met inspirerende Arnhemmers'. Aan de invulling daarvan wordt gewerkt. Het eerste wandelcafé wordt gehouden op zondag 19 februari. Nader informatie komt zo spoedig mogelijk op de website www.tevoet.nl. Of bel Jan Altena van TeVoet, tel. 026-4450028 of Anneke Geselschap van Nivon, tel. 026-4424984.

Zondag 12 maart 2006 Zuid-Holland

Afgelopen zomer is het tweede mapje met 6 wandelroutes verschenen in de serie 'Wandelen door natuur en cultuur van Midden-Delfland'. Elders in dit nummer leest u meer hierover. De wandeling van vandaag bestaat uit delen van de Hodenpijlroute en de Poldervaartroute. U kunt ervaren hoe stil en open dit gebied op veel plaatsen nog is, ondanks de nabijheid van de stad en de rijksweg A4 in wording. Het is een voorbeeld van een fraaie stad-landverbinding die een wan-

deling vanaf de voordeur mogelijk maakt.

Verzamelen: op het busstation van NS Delft centrum bij de halte van bus 132 van Connexxion naar Maassluis, vertrek 10.40. Uitstappen in Den Hoorn, halte RK kerk, 10.45. Hier start de wandeling. Over de Tanthofkade en de Mandjeskade lopen we langs de rand van Delft om daarna langs de Schie en de Poldervaart in de richting van Schiedam te gaan. De wandeling eindigt bij NS Vlaardingen Oost. Lengte 18 km.

Informatie en aanmelden: Jan Rijsburger, tel. 010-2489174.

Zondag 19 maart 2006 TeVoettocht Gelderland

"Langs berg en dal" zou het motto voor deze wandeling kunnen zijn. We trekken zowel over de Wageningse berg als door het Renkums beekdal. Dat laatste is veelvuldig in de publiciteit omdat daar een volledig industrieterrein gaat verdwijnen ten behoeve van een natuurcorridor van de Veluwe tot aan de Rijn. Uniek in Nederland en waarschijnlijk ver daarbuiten. Lopend vuur van maart j.l. heeft er een interessant artikel aan gewijd. De nieuwe natuur is overigens vooral bedoeld voor het wild en het is nog maar de vraag of wij wandelaars er veel mee opschieten of er zelfs op achteruit gaan. Tijdens de wandeling gaan we daar nader op in.

Wij starten bij station Ede-Wageningen en lopen eerst door de Sijsselt. Dan volgt de wandeling door het prachtige beekdal. Omdat genoemd industrieterrein er nog ligt, wijken we later uit naar Oranje Nassau's oord en vervolgen onze weg over de Wageningse berg met zijn arboretum, om te eindigen bij het busstation in Wageningen. Vandaar gaan veel bussen o.a. naar Arnhem en Ede. Totale afstand ca. 17 km. Onderweg is horeca.

Vertrek: NS-station Ede-Wageningen noordzijde (bij busstation), 11.00 uur.

Informatie: Nico Vlasveld, tel. 026-4457852 of Jan Altena, tel. 026-4450028

Zaterdag 25 maart 2006 Gelderland

Kennismaken met de nieuwe struinroute 'Gangen door Rijnstrangen' (zie ook het artikel elders in deze Lopend Vuur). We pakken de route op bij Oud Zevenaar, waar we een stuk parochiepad volgen. Tegen de klok in komen we bij het trekpuntje. Sommige delen van de route kunnen behoorlijk glibberig zijn. Na de struinroute vervolgen wij onze tocht via zoveel mogelijk onverharde paden naar het Duitse Elten en Lobith. Totale lengte van de wandeling is 26 km. Na ca. 17 km kan je desgewenst afhaken.

Vertrek: om 10.20 uur station Zevenaar; terug met bus 60 van Lobith naar Zevenaar.

Informatie: Harry Benschop, tel. 0413-212692 (alleen na 20.30 uur)